

Makedonija pred tackom kljucanja

Author: IWPR

Pise: Iso Rusi

Medjutim, taj mir je vestacki. Za Makedoniju, rat na Kosovu je mnogo blizi nego sto je rat u Bosni i Hercegovini ikada bio. Veza izmedju Makedonije i Kosova ocito je mnogo tesnja i to na vise nacina nego veza sa Bosnom, ali i mnogo osetljivija. Sukobi na Kosovu udaljeni samo nekoliko desetina kilometara, tako da je jednostavno nemoguće izbesci opasnost prelivanja konflikta. Medjunarodna zajednica sve vise raspravlja o mogucnosti intervencije na Kosovu, a Makedonija bi u tom slucaju tesko mogla da izbegne a da ne bude uvucena.

U zapadnoj Makedoniji, Demokratska partija Albanaca (DPA), sada clan nove vladajuće koalicije, organizuje veliku humanitarnu kampanju za Kosovo. Njen rival, Partija demokratskog prosperiteta (PDP), takodje partija Albanaca, najavila je predlog rezolucije za Kosovo, i uputila pisma NATO, EU i SAD-u zatraživši "prevenciju daljeg krvoprolica i genocida." Kada je poceo sukob jugoslovenskih snaga i Oslobođilacke vojske Kosova proslag leta over partije su stavile razlike koje su medju njima postojale po strani i zajedno organizovale demonstracije u znak podrške kosovskim Albancima i zatražile medjunarodnu intervenciju. Osetljivost makedonskih Albanaca na ono sto se dogadja na Kosovu je jasna: Albanci koji se sada nalaze u dve nove drzave nekada su ziveli zajednu bivsoj socijalistickoj Jugoslaviji, njihove familijarne i prijateljske veze su brojne, a pored ostalih, mnogo veza nastalo je na univerzitetskim studijama i preko profesionalnih odnosa.

Smanjivanje znacaja konflikta mozda je i oblik represije straha od sirenja tog konflikta koji široki slojevi makedonske javnosti osecaju. Strah je posebno prisutan medju Makedoncima, koji bi zapravo zeleli da se kriza desava veoma daleko. Oni konkretno strahuju da ce se pogorsanje medju-etnickih odnosa prosiriti sa Kosova u Makedoniju i ugroziti postojanje makedonske drzave. Nova makedonska vlada - koalicija "ekstremnih" makedonskih nacionalista u Unutarnjoj revolucionarnoj organizaciji - Demokratskoj partiji makedonskog nacionalnog jedinstva (VMRO-DPMNE) i "radikalni" Albanci u Demokratskoj partiji Albanaca (DPA) uz Demokratsku alternativu (DA) gradjanske orijentacije su znatno ublazile svoj stav po pitanjima koja su prethodnih godina izazivala medju-etnicke tenzije. Usvojeni su novi stavovi ili mere u vezi sa zakonom o amnestiji, upotrebi manjinskih jezika u parlamentu, i ustavnosti viseg obrazovanja na nemakedonskim jezicima. (O ovome vidi Reporting Macedonia: The New Accommodation, nova specijalna publikacija IWPR). Cak i domaca pitanja vezuju Makedoniju za kosovsku krizu.

Izgleda da su prethodna neslaganja medju koalicionim partnerima o ulozi NATO-a - i poziciji Makedonije u odnosu na Kosovo - stavljena po strani. VMRO-DPMNE, najveća partija u novoj vladi, je ranije tvrdila da podrška kosovskim Albancima predstavlja mesanje u unutrasnje poslove strane zemlje. Demokratska alternativa, druga partija u vladi, drzala se zapadne formulacije; lider partije Vasil Tupurkovski tvrdio je da "je pitanje unutrasnja stvar, ali da ima vece implikacije za region, i da Zapad mora da intervenise." DPA, zajedno sa svojim rivalom PDP, podržala je direktnu medjunarodnu intervenciju na Kosovu. Razlike su bile najociglednije kada su avioni NATO-a nadletali Kosovo i Srbiju u junu 1998. godine koristivši nebo nad Makedonijom, i kada se zahuktala debata o zapadnoj intervenciji.

Ali, stvari su se promenile prosle godine posle izbora, tacnije u vreme tranzicije od starih do novih vlasti. NATO je od Makedonije trazio dozvolu za stacioniranje trupa u zemlji najpre za potencijalnu "brzu intervenciju", a zatim i za "snage za ekstrakciju". A zatim su u posetu Makedoniji stigli generalni sekretar NATO-a, Havijer Solana i komandant NATO-a, General Vesli Klark. Jedna od prvih odluka nove vlade bila je da dozvoli stacioniranje 2300 vojnika NATO-a u Makedoniji kao garanciju za potencijalno izvlacenje 2000 planiranih verifikatora na Kosovu iz Organizacije evropsku bezbednost i saradnju (OEBS). Zatim je u posetu dosao Ministar odbrane Francuske Alen Risard, i izjavio da ce u slucaju intervencije broj evropskih vojnika baziranih u Makedoniji biti dvostruko povecan.

U medjuvremenu, posle sest godina snage UNPREDEP-a koje broje 1050 vojnika ostaju u Makedoniji. Ove trupe bi trebalo da ostanu u Makedoniji do februara. Opste je misljenje da ce njihov mandat biti jos jednom (poslednji put) proizveden. Neki mediji u Makedoniji spekulisu da je UNPREDEP miljenik predsednika Kire Gligorova, dok je nova vlada vise naklonjena NATO snagama za ekstrakciju. Ova podela predstavlja odraz razlicitih prioriteta: prvi je da se pomogne unutrasnja bezbednost, a drugi da se obezbedi brze pristupanje NATO-u. Medjutim, dva koncepta - uvoz bezbednosti iz unutrasnjih razloga i pristupanje NATO-u (za sta je unutrasnja bezbednost preduslov) - su fundamentalno kontradiktorni.

Najosetljiviji deo debate tice se ozbiljne zapadne intervencije u Jugoslaviji. Iako SAD odbija tu ideju - neka vrsta vazdusne i/ili kopnene intervencije postoji kao mogucnost, ali vrlo daleka. U ovom scenariju, Makedonija je vidjena kao neka vrsta zapadnog nosaca aviona. Medjutim, ovo bi bivsi sugradjani Makedonaca iz Jugoslavije/Srbije primili kao izdaju. Jugoslovenska vojska je daleko superiornija od

makedonske, a u Makedoniji zivi i srpska manjina. Ovi faktori mogli bi da izazovu direktan konflikt izmedju Makedonije i Jugoslavije, i pruze mogucnost jugoslovenskom predsedniku Slobodanu Milosevicu da se osveti NATO-u ili makedonskim Albancima tako sto bi se konflikt prelio direktno u Makedoniju.

Prema Visokom komesaru za izbeglice UN-a, pravi broj izbeglica sa Kosova u Makedoniji je sada mnogo veci od cifre od 889, sto je procena lokalnog Crvenog krsta. Broj ljudi sa Kosova koji su odseli kod prijatelja i rodjaka je nepoznat. Posle masakra u selu Racak i poslednje srpske ofanzive, ocekuje se da ce njihov broj rasti. Medjutim, Makedonija nije suocena sa talasom hiljada izbeglica, kao sto je to sugerisano pre nekoliko meseci kada je Gligorov promovisao svoj, malo verovatan plan o koridoru kroz Makedoniju do Albanije za priliv izbeglica sa Kosova.

Zapravo, sam Gligorov moze da postane problem u najnovijoj kosovskoj krizi. Dugo ocenjivan kao mudar politicalar i kreator makedonske "oaze mira", on se redovno sastajao sa Milosevicem i vodjom kosovskih Albanaca, Ibrahimom Rugovom. Posle poraza predsednik ovih Socijal-demokrata na parlamentarnim izborima, njegov autoritet je promenjen. Dok je njegova partija bila na vlasti, on je imao vecu vlast nego sto mu je to Ustavom bilo propisano. U uslovima nove kohabitacije, ta pozicija ce se promeniti, pogotovo ako on postane vrsta opozicije novoj vladi. Po Ustavu, predsednik i vlada dele nadleznost kod donosenja odluka u sferi spoljen politika, tako da je novi izvor politickih tenzija vrlo verovatan.

Iso Rusi je novinar Fokusa u Skoplju.

Location: [Macedonia](#)
[Albania](#)
[Serbia](#)
[Kosovo](#)

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/makedonija-pred-tackom-kljucanja>